

Levél.

Testvérem! A pusztán magára maradt, azaz önmagát kifosztott ész, mely egyedül akar az élet sok titkos mértékének rengetegében eligazodni, a saját világozottság fényénél járni s a maga bölcseségével kiokoskodott ösztönös vágyak utáiba kezd, hiszi magáról, hogy ismer, tud mindent s a magasban szárnyal. Hiszi, hogy saját egyéniségét felszabadítva minden nyögőző fegyelem járma alól, lerázta a lelkiismeret rabláncát, lomtárba dobta a vallás ócska, divatját mult tanítását Istenről, lélekről s most aztán hajrá! szabad! élvezheti a test és föld összes gyönyörűségeit. Hiszi, hogy tudása, műveltsége, technikai kultúrája meghozza egyre nyugtalanító, szeszélyes kedélye nyugalmát; meghozza s kioltja azt az égető szomjúságot, amellyel öntudatos lény a boldogság után eped. Hiszi, hogy tudása, bölcsesége felfedezte az élet és levés titkát; hogy teljesen szabad, független, a maga ura, akinek nem parancsol senki, tehát önön-maga istene.

Az észnek művelt, felvilágosult gyermekei odaülnek a föld dusan terített asztalához. Van ott minden, amit csak emberi ész kitalálhatott, amiről érkekei meggyőzték, hogy jó. Van étel, ital, ingyencsés. Van tüzös bor, abszinth és pezsgő. Van ott erős test, szerelem és gyönyör ezerféle raffináltsággal. Vannak pikáns szindarabok, meztelen táncosnők és buja, érzéki ingerlő táncok. Van gazdagság, kincs halommal.

De ott ülnek annál a dusan terített asztalnál mohó sóváran, ki nem elégitetten a test éhes vágyai is. Nekik ez mind kevés. Őket mindez nem elégíti ki. Nekik még több és más és újabb kell.

Az ész megpróbál mindent. De hiábavaló minden fáradozás. A vágyakat sem megnyugtató, sem kielégíteni nem tudja. Nem elég a gazdagság, kincs, fény, hírnév, hatalom, tudás, étel-ital és szerelem. Mást! mást, ami egészen megnyugtassa a zajgón háborgó szívet. Ne bort! hanem üdítő tiszta forrásvizet, ami csillapítsa a megőrjítő égető szomját. Igazságot! szintaszta igazságot! Ez mind áttatás és hazugság!

Az élet száll. Az idegek kimerültek. Nem bírják a testi vágyak vad hajszáit. Pedig azok most éhesebbek, mint kezdetben. Csak egy csöpp igazságért könyörögnek. Makulányi világosságért a sir mélységébe. Mi lesz, hogy lesz ott?

Nézd Lelkem, a földet bujó liberális vakond megkísérli kiturni magát a világosságra. Szeme nem bírja a fényt. Megcsontosodott szíve nem tudja magába fogadni az örök igazságokat.

Csak vissza a föld alá. Új öröm akad talán még. Nincs . . . Nincs, csak életuntság; csak a csalódás keserősége; csak a kielégíthetetlen vágyak; csak aggódó, gyötrő bizonytalanság.

Nincs más, csak az eltékozolt élet roncsai s kétségbeeső reménytelenség.

A szerencsétlen, vajudó, önmagát marcangoló lelket fojtogatja a halál gondolata. Rémiti a kísértetként felmeredő gondolat: hátha van Isten . . . hátha igazak a megvetett vallás igazságai? . . . S ha igen?! Mi lesz velem, belőlem?! . . .

Voltaire átkozódva, káromkodva hal meg. Shakespearei dráma.

„Non est pax impiis.“ „Az istentelennek nincs békéje.“

Lelkem Testvérem, ez az előzmények következménye, a tagadás, az Igazsággal való tusakodás vége. Jusson eszedbe még egyszer Pascal: „Ha Istent valamelyes formában meg nem találtad volna, nem keres-

néd, nem tagadnád s nem félnél tőle.“ Isten szentírás nélkül is benne van minden lélekben. Csak nem mindenkinek hajol meg előtte s amelyik tagadja, harcra száll ellene, az fél tőle. Lehet is oka rá böven.

Ugy van, Testvérem, az örök értékekkel való liberális könnyelműség hazardirozása vezetett el megbomlott erkölcsi felfogásokon és lerongyolódott becsületeken keresztül a pusztulás örvényeibe. A nyomor, keserűség, elégtelenség és gyűlölet piszkos hullámai zugva, kavarogva tombolnak s pusztítanak tovább.

Tények ezek. Nem tagadhatja le senki. Csak a felelőtlenséget hirdető lelkiismeretlenség nem akarja sem meglátni, sem beismerni. Tovább kacérokodik, zülleszt, bomlaszt s hinti az egyenetlenkedés, gyűlölködés konkolyát. S a nagy világviharból kihaltatja az örök jóslás: „Desolatione desolabitur omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde — pusztulással pusztul el az egész föld, mert nincs aki szívébe szálljon, nincs aki az örök igazságok intő szavát megértse, nincs aki az emberi méltóság magaslataira ki merje tűzni az erkölcs és becsület hófehér zászlóját. Aki meg meri tenni, az hűlye, az a vallás hőbortosa, az klerikális és minden örömet elrontó fekete csuhás. Guny, rágalom és neveltségesevévés Testvérem az igazság harcosainak a sorsa. De ird fel ezt is. Ird fel, hogy minden szabadosság, minden független urhatnomság végeredménye: életronsok, életromok, teljes züllés, felborulás, gyűlölet, nyomor, háboru s a háboru nyomán minden anyagi és erkölcsi érték teljes pusztulása. Ez a történelem beszéde: minden bűn magában hordja büntetését. A büntetés fokozatosan nő a bűnnel és feltartózatlan következetességgel nyomul előre, mint az árvíz, mellyel szemben emberi erő tehetetlen, az rohan, örvénylik s nyomában a halál pusztaságai maradnak.

Kiáltsd Testvérem, hol van az a mindenható emberi tudás, jöjjön hát és segítsen! Hisz tanácskoznak is eleget. Próbálgatják dugdosni az emberi szenvedélyek hasított gátszakadásokat, de szörnyülködve látják, hogy a társadalmi bajok árvize egyre nő. Ugy járt a szabadelműség is, mint a tüzzel játszó gyermek: magára gyújtotta a házat; magukra gyújtották az emberi ösztönök szenvedélyeit. Menekülnének. Nincs hová. Oltani szeretnék. Nincs mivel. Elül víz, hátul tűz. A jelszavak nem érnek semmit. A megromlott, fegyelmezetlen szívek, Istentől s vele erkölcs s becsülettől megrabolt lelkek nem hallgatnak az emberszeretet, szocializmus szép mondásaira. Feltartózatlanul viszik a pusztítást, viszik magukban a gátját szakított áradás borzalmait.

Ez lett a felvilágosodottság, függetlenné tett lelkiismereti szabadság eredménye: világégés, világkatasztrófa.

Hirdessen az ÚJ ÉLETBEN.

Legelőnyösebb hirdetési árak,
biztos siker!

Hirdetési árak: Egész oldal 1500 kor., féloldal 750 kor., egytized hasáb 75 kor., ennek fele 35 korona. Tíznel többszöri leadásra: 20% engedmény. Szövegkötött kétszeresek az árak. Szalaghirdetés 150 korona. Kommunikék sora 20 korona.

*A tolvajt és gyilkost börtönbe, közveszélyes örül-
tet az örültekházába csukják. Hát a szabadelvűség
tanítói nem lélekrablók, szivgyilkosok?! Koldus nyo-
morulttá tették a földet, vétkeztek az emberiség bol-
dagsága ellen. Hamis okoskodással kilopták a lelkek-
ből az örök igazságokat, velük együtt a boldogságot,
helyébe odaállították a maguk örült hőbortjait, a test
vak, buta ösztöneit, az ingadozó, tévedő ésszt. Cserébe
az elrabolt boldogságért gyalázatot, becstelenséget
hoztak s a szenvedélyek utálatos nyála, fekélyeivel
vontak be mindent: szívet, lelket, oltárt, családi tűz-
helyet, hazát, köz- és magánéletet, a gyermek ártat-
lanságát s az aggkor hófehér haját.*

*Ezek tények, melyek az utcáról kiáltanak. Té-
nyek, melyek segítséget kérnek. Tények, melyek bosz-
szut esküsznek. Véres sebek egy csonkaország testén,
amelyek önmagukat szaggatják fel s éjfélnben járó ki-
sértetként járnak el tetemrehívásra — üldözni a gyil-
kosokat.*

Zete.

Félre az utból!

(Novella.)

Korcsok Egy övig vetkőzött minden reggel, csupán csak valami zsákdarabféle rongyot kötött a derekára. Azt sem kedvtelésből, de mert a felügyelő ur megkívánta. Neki ugyan mindegy lett volna, akár meglátják a tisztátalan és cudarul lecsigázott testét, akár sem.

Fogta a lapátját — nagy vaskanálféle volt az — s ment a kemencéhez, hol már várta társa és osztályosa: Korcsok Kettő.

A játékos kedvű véletlen vetette őket egyazon gyárba, egyazon katlanhoz, a dühösen püfögő, szuszogó lekváriüst mellé.

Egyforma nevet viseltek — szinte a tulságig is — mert hozzá mindkettőt János névre keresztelte a pap. Így a házagpótló, de rájuk nézve valóban fontosabb utólagos keresztelést a felügyelő urnak kellett megejteni.

Korcsokok és Jánosok közel egyidőben vetődtek volt a gyárba, mely lekvárok, kocsonyák s más ilyenmű inyenéségek előállításával foglalkozott. A dolog úgy derült ki, hogy heti bérfizetésnél holmi körülményességek támadtak. Korcsok Kettőre két részt tukmáltak, a másikat egyszerűen elhajtották.

— Menjen gazember, már kifizettük. Megkapta, itt az irás. Ilyen egy szélhámost!

Mikor a tévedés kiderült, rendeződtek a dolgok s a felügyelő — kibén volt humor — egymás mellé osztotta be őket.

— Korcsok Egy, maga füt. Korcsok Kettő meg a katlant kezeli majd, legalább kéznél lesznek mind a ketten. Elmehetnek.

El is mentek, de minden szokástörvény ellenére nem kötöttek azonnal barátságot, bár a felettes határolom illetén módon összeboronálta őket. A korcsokság pusztán még nem sokat jelentett volna, de a jánosság s az incidens, mely velejárt, már gyanakodóvá tette őket. Régi, keserves tapasztalatokon át valami nem tiszta, sőt baljóslatu tényre éreztek mögötte.

Később mégis összehozta őket a közös munka s ha a hőség, zaj engedte, beszéltek is olykor, kivált Korcsok Kettő, kibén nőtlen, s így kevésbé kibeszélt testü ember létére több volt az életkedv. Pár évvel fiatalabb volt amannál, de ez már alig látszott meg rajta.

A beszéd — ősi munkásszokás szerint — ezzel a kérdéssel kezdődött:

— Hol dolgozott eddig?

Korcsok Egy, a kavará, percre megállította vaskanalát.

— Kőrmöcön, a verdében — mondta. — Előbb csak a zuzónál, de aztán az olvasztóban is.

— Komisz munka.

— Az.

— Folyt rólunk a viz, jobban mint itt. Bár itt is . . . Rosszul állok a meleget. De azért élni csak kell. Igaz?

— Igaz. — Hagyta helyben Korcsok Kettő s betolt egy nagy lapát szenet a kemencébe.

— Meg aztán — mondta hunyorogva a felesapó újabb hőhullámtól az immár beszédesebb társ — ott az asszony is keresett.

Csöppet összenézett a két félmeztelen, fényes testü ember. Csak most vált köztük nyilvánvalóvá, hogy az egyiknek ime asszonya is van. De nem érték rá, hogy bővebben csodálkozzanak; a lekvár — ez a szortyogó, hörbitélő, pokoli fekete massa — unszolta, zsarolta őket.

Később újból megszólalt Korcsok, a fütő.

— Legalább megtollasodtak kicsinyt. Forrásnál lenni, az jó. Félretehettek valamit.

— Egy nagy fenét! — köpte vissza dühösen a másik. — Vannak ott olyanok, akik csak arra vigyáznak, hogy a szegényhöz ne ragadjon semmi.

Megint hallgattak, egyik a kemence száját etette, másik a forró gőzt kavarta ki az üstből. Így kinoxták egymást, muszájból.

— Tudja, az ugy van — magyarázta később Korcsok Egy — hogy kis bilancok vannak előttük. Arra vetik a pénzt. Már kerek, de nyomás nincsen rajta. A sulya se az igazi: több. Reszelővel reszelik, mérik, megint reszelik, hát ugy.

— De a por, ami legyön róla! . . . — Hunyorgott a társ.

— Megverte az Isten. Ruhát váltatnak velük munka után. Mosdatnak is. Több arany van ott a levegőben, mint egy szolgabíró fizetése. Csak a szegénynek nem jut belőle. Hajhaj . . .

Elkeseredve döfött az undok, barna masszába, mely tajtékot hányt, buffogott és csufolkodva lövöldözött rájuk. Kezdt hóllyagosodni a testük.

— Aztán hát miért gyöttek el? — érdeklődött Korcsok Kettő újabb lapát szén után.

— Baj volt talán . . . ?

A másik nem felelt azonnal, mélyen belehajolt, kémlelődött az üstben. A lekvár rohamosan sűrűsödött, már figyelten figyelni kellett, nehogy leégjen. Csak miután leemelték nagy rudakkal, válaszolt:

— Nem bírtam a hőséget, kidültem. Fájt minden részem, aludni se tudtam. Az arany nagyon forró. A lekvár is forró, de az arany még forróbb . . . Az a két-esztendős gyermek többet fal, mint én akkor. Pedig szedtem étvágyellen-való orvosságot is. Nem használt. A szárazbetegség, tudja . . . El kellett gyönni, nem ölheti el magát az ember.

Korcsok Kettő félreállt, valami piszkos rongy-félébe szárogatta a verejtékes, hóllyagos arcát.

— Én meg bírom a meleget, lássa — mondotta. — Szinte nagyon is. Ahogy nem fütök, fázok. Mért vállalt megint olyan munkát, akinél tűz van!

Amaz vállaltvont. Melegtől zsirosan fakó arcával belémeredt az édeskés, rosszagú levegőbe.

— Ezt tanultam — válaszolta fásultan. — Mit csináljak.

Késő már fogni valamihöz.

Újabb üstöt hoztak, estélig elszótlankodva dolgoztak. Egy napon késve érkezett a munkához Kor-